

GAZİANTEP ÇALIŞTAY RAPORU

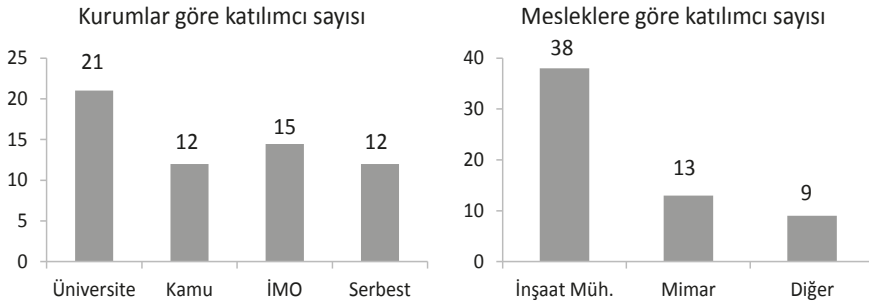
Bu rapor, İnşaat Mühendisleri Odası Gaziantep Şubesi tarafından 13 Haziran 2015 tarihinde Gaziantep’te düzenlenen “Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi” konulu çalıştay ile ilgili bilgileri ve çalıştay sonunda gruplar tarafından sunulan önerileri içermektedir.

Genel Bilgiler

Çalıştay 13 Haziran 2015 tarihinde İnşaat Mühendisleri Odası Gaziantep Şubesi Konferans Salonunda aşağıdaki konu başlıklarında oluşturulan çalışma grupları tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalıştay içinde dört ana başlık oluşturulmuş ve gruplara ayrılmıştır.

- 1- Tarihi yapıların depremselliği, yapısal analizi ve güçlendirilmesi
- 2- Tarihi yapılarda sürdürülebilirlik
- 3- Tarihi yapılarda mevzuat ve korumacılık ilkeleri
- 4- Tarihi yapılarda yapı sağlığı, envanter ve uygulama

Çalıştaya toplam 60 katılımcı hazır bulunmuş olup katılımcıların çalıştıkları kurum ve mesleklerine göre dağılımları Şekil 1’de verilmiştir.

Tarihi Yapıların Depremselliği, Yapısal Analizi ve Güçlendirilmesi

Yapısal Analiz

1. Yapının mimari, statik ve hasar rölövesi
2. Yüklerin tanımlanması: sabit yük, hareketli yük, rüzgâr, sıcaklık, ..., bölgenin depremselliği, deprem seviyelerinin ve bunlara karşılık gelen davranış spektrumlarının belirlenmesi
3. Malzemelerin mekanik özellikleri
4. Yapının modellenmesi: doğrusal-doğrusal olmayan analiz yöntemleri, makro-mikro modelleme
5. Model kalibrasyonu: ortamsal veya zorlanmış titreşim

6. Performansa dayalı değerlendirme: Türkiye için uygun performans seviyeleri ve bunlara karşılık gelen kabul edilebilirlik sınırlarının belirlenmesi

Proje kontrolü ve hesap raporlarının formatı

Uygulama

1. Uygulama kontrolü
2. Uygulama sürecinde proje revizyonu
3. Uygulama sonu gerçekleşen imalatın projelendirilmesi ve arşivlenmesi
4. Geçici askı/destek sistemleri

Onarım ve Güçlendirme

1. İnşaat mühendislerinin onarım ve güçlendirme projelerinde etkin rol oynaması
2. Onarım ve güçlendirmenin adım adım tanımlanması ve onay alınması
3. Yeni malzemelerin uygulanabilirliği
4. Onarım ve güçlendirme öncesi hasar nedenlerinin belirlenmesi
5. Türkiye'deki bazı önemli yapıların uygun cihazlarla izlenmesi ve elde edilen verilerin paylaşılması

Eğitim

1. Lisans: Teknik seçmeli dersler
2. Lisansüstü: Yüksek lisans ve doktora tezleri; disiplinler arası programlar
3. İMO: Meslek içi eğitim seminerleri; e-egitim/uzaktan eğitim; SSS (sıkça sorulan sorular); alınan eğitimlerin belgelendirilmesi (referans belgesi)
4. Yapısal analiz eğitim kitapçığı: ASCE 41, EC 8, Perpetuate, ...
5. Yetkin Mühendislik

Tarihi Yapılarda Sürdürülebilirlik

Malzeme Analizleri ve Yeni Malzemelerle Uyumu

1. Özgün malzeme analizleri titizlikle yapılmalı
2. Yeni malzemelerin seçiminde eski malzemelere uyumu kontrol edilmeli
3. Yeni malzemelerin kalıcılık sorunları tespit edilmeli
- 4.

Malzeme Analizlerinde Laboratuvar Standartları ve Uygulamada Kullanılması

1. Malzeme laboratuvarlarının standardizasyonu yapılmalı
2. Malzeme analizlerinin uygulama projelerinde kullanımı sağlanmalı

Eğitim

1. İlgili kurumlarda tarihi eserlerin önemini konusunda kurum içi eğitimler yapılmalı
2. Teknik personel gerek üniversite eğitimi sırasında gerekse yaşam boyu eğitim felsefesi ile eğitimlerinin sağlanması
3. Tarihi eserlerin restorasyon işlerinde çalışan usta ve çırakların kalifiye hale getirilmesi
4. Halkın bilinçlendirilmesi için ilk ve orta öğretim seviyesindeki öğrencilere eğitim verilmeli ve Kamu Spotları hazırlanmalı

Denetim

1. Tarihi eserlerle ilgili kuruluşlarda etkin proje denetimi, uygulama denetimi yapılmalı
2. Tarihi yapının kullanımı sırasında uygun kullanım denetimi yapılması

Tarihi Yapılarda Mevzuat ve Korumacılık İlkeleri

Bu çalıştay kapsamında aşağıda yer alan kanun ve yönetmelikler kapsamında uygulamada karşılaşılan sorunlar değerlendirilerek öneriler geliştirilmiştir. Bunlar:

- a. 1983 yılında çıkarılan ve 1987 yılında 3386 ve 2004 yılında 5226 sayılı kanunlarla değişiklikler yapılan 2863 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu,
 - b. 2004 yılında yürürlüğe giren ve 2013 yılında değişiklik yapılan “Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliği” halen yürürlükte.
 - c. 2008 yılında yürürlüğe giren “Vakıf Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliği”
 - d. 96 nolu KDV Tebliği,
 - e. 5366 sayılı Kanun,
 - f. 6306 sayılı Kanun,
 - g. 5393 sayılı Kanun.
1. 27.7.2004 tarih ve 25535 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 5226 sayılı “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun” kapsamında oluşturulan KUDEB’lerin bünyesinde tarihi yapıların korunması kapsamında basit onarımların izninin verilmesi ve denetlenmesi konularında, uygulama aşamasında ve sonrasında karşılaşılan sorunların değerlendirilmesi ve çözümlenmesi amacıyla restorasyon uzmanlarının yanı sıra mesleki açıdan alanında uzman inşaat mühendisi, elektrik mühendisi, jeoloji mühendisi, makine mühendisi, sanat tarihçisi, mimar, şehir plancısı, arkeolog gibi farklı disiplinlerden kişilerin görevlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bu kişilerin gerekli eğitimlerden geçirilerek istihdam edilmesi gerekmektedir. Sonuç olarak, KUDEB yönetmeliğinde zaten mevcut olan bu hususlara uyulması önerilmektedir.
 2. 5226 sayılı kanuna dayalı olarak çıkarılan “Taşınmaz kültür Varlıklarının Korunmasına Ait Katkı Payına Dair Yönetmelik” kapsamında yer alan emlak katkı payı fonunun idaresinin ve denetiminin büyükşehir belediyesi olan illerde belediye

sınırı ile il sınırının aynı olması sebebiyle büyükşehir belediyelerine bırakılması önerilmektedir.

3. 2008 yılında yürürlüğe giren “Vakıf Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliği” ve 2013 yılında yürürlüğe giren “Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliği” kapsamında uzmanlık gerektiren restorasyon işlerinde yapılan ihalelere konularında uzman olan kişi ve/veya firmaların katılmasının sağlanması önerilmektedir.
4. 18/11/2005 tarih ve 25997 sayılı Resmi Gazete ’de yayımlanarak yürürlüğe giren “96 ve 100 seri nolu KDV Genel Tebliği”nin birinci maddesinde restorasyon proje ve uygulamalarında KDV muafiyeti olmasına rağmen, malzemelerle ilgili bir açıklama bulunmaması nedeniyle Maliye Bakanlığı’nca ilgili muafiyetlerin kabul edilmemesi konusunun çözüme kavuşturulması önerilmektedir.
5. Tarihi yapıların restorasyon uygulama projelerinin ve yıkılacak derecede tehlikeli yapı kararlarının Koruma Kurullarında değerlendirilmesi aşamasında konusunda uzman (tarihi yapı restorasyonu çalışmalarında bulunduğunu belgelendiren) inşaat mühendislerinin Koruma Kurullarında raportör ve kurul üyesi olarak bulundurulması konusunda 2863 sayılı yasanın 58. maddesinde değişiklik yapılması önerilmektedir.
6. Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları Birliği kapsamında tarihi yapıların restorasyonu konusunda uzman personel yetiştirmek amacıyla ilgili odaların meslek içi eğitimler ve kurslar yapması önerilmektedir.
7. 14/12/2005 tarih ve 26023 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 5366 sayılı “Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun” kapsamında sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanları yenileme alanı olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, bu alanlarda yapılacak uygulamalarla ilgili olarak yeni bölge kurullarının oluşturulması hükmüne bağlanmıştır. Bu durum, aynı alanı hem koruma alanı hem de yenileme alanı olarak tanımlanmakta olup yeni kurulların oluşturulması yetki karmaşası ve koordinasyon problemini ortaya çıkaracaktır. Tarihi yapıların ve alanların korunması konusunda yaklaşım farklılıklarının doğmasına neden olabilecek bu durumun ortadan kaldırılması amacıyla yeni kurulların mevcut koruma kuruluşuyla koordineli çalışmasının veya koruma kurulları kararlarıyla uygulama yapılmasının daha sağlıklı olacağı önerilmektedir.
8. 5366 sayılı kanun kapsamında kültürel taşınmaz varlıkların korunmasının bölge niteliğinde ele alınmaması parçacı planlama ve projelendirmelere yol açacağından bu durum kent dokusunun korunmasına zarar vereceğinden, sit alanlarının daha bütüncül bir yaklaşım olan kentsel sit alanları ölçeğinde ele alınmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.
9. 31/5/2012 tarih ve 28309 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun’un 9. maddesinin 3. bendinde “2863 sayılı Kanun ve 5366 sayılı Kanun kapsamındaki

alanlarda uygulamada bulunulması hâlinde alanın sit statüsü de gözetilerek Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşü alınır" ifadesi yer almaktadır. Bu durum tarihi yapıların, sit alanlarının korunamamasına ve kaybedilmesine ayrıca yetki karmaşasına yol açabileceğinden 2863 sayılı Kanun kapsamına giren tarihi yapıların ve sit alanlarının bu yasa kapsamı dışında tutulması önerilmektedir.

10. 13/7/2005 tarih ve 25874 sayılı Resmî Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Yasasının 73. maddesine göre tanımlanan kentsel dönüşüm alanlarının belirlenmesinde tarihi yapıların ve sit alanlarının bu madde dışında tutulması önerilmektedir.
11. 2863 sayılı yasa kapsamındaki taşınmazların kamaştırılmasında fiyat takdir komisyonlarında değerlendirilmeye alınan yapı yıpranma oranlarının işlem dışı tutulmasına ve yapıların tarihi, kültürel ve özgün değerleri dikkate alınarak güncel maddi değerlerinin belirlenmesi önerilmektedir.

Tarihi Yapılarda Yapı Sağlığı, Envanter ve Uygulama

Envanter

1. Daha kapsamlı (yapının tamamını ifade edecek görselleri içerecek şekilde) bir envanter çalışması yapılarak dijital ortamda ilgi duyanların ulaşımına hazır hale getirilmelidir.
2. Mevcut yapı stoğunun envanter çalışması tarihi yapıları da dikkate alacak biçimde düzenlenmelidir.
3. Yeni imar planları hazırlanan tarihi yapı envanterlerini dikkate almalıdır.
4. Ülkemizde tarihi yapıların yoğunlaştığı tüm şehir ve kırsal alanları kapsayan bütünsel/kapsamlı ulusal ölçekte bir stratejik plan hazırlanmalıdır.
5. Tescilli yapıların korunmasında tüm aktörlerin üzerine düşen sorumluluğu sahiplenmesi sağlanmalıdır.
6. Restore edilen yapılar yaşamın devam edebileceği yerler haline getirilmelidir. Restorasyon ile bütünleşen bir sosyal politika üretilmelidir.
7. Kırsalda yer alan özgün mimari özellikleri yansıtan yapıların da tespiti ve korunması önerilmektedir.

Uygulama

1. Restorasyon uygulamalarının sağlıklı, nitelikli, amacına uygun olarak yapılabilmesi için kalifiye personel yetiştirilmelidir.
2. Restorasyon MYO eğitim programları uygulamaya yönelik olarak gözden geçirilmelidir.

3. İnşaat mühendislerinin restorasyon alanında lisansüstü çalışmalar yapmaları teşvik edilmelidir. İnşaat mühendisliği lisans programlarına tarihi yapılarla ilgili dersler konulmalıdır.
4. Tarihi yapılarla ilgili proje ve uygulama alanlarında çalışma yapmak isteyen mühendisler sertifika programlarına tabi tutulmalıdır, konu ile ilgili toplantı ve sempozyumlara katılımları teşvik edilerek uzmanlaşmalarına katkı sağlanmalıdır.
5. Restorasyon işlerinde hali hazırda uygulanan anahtar teslimi ihale sisteminden vazgeçilmelidir.
6. İMO, Kültür Bakanlığı Koruma Yüksek Kurulu ve Koruma Bölge Kurullarında inşaat mühendisi bulunması hususunda çalışmaya ısrarla devam etmelidir.

Yapı Sağlığı

1. Restorasyon öncesi, temel-zemin-yapı-çevre binaların birbirleriyle olan etkileşimi de incelenmelidir.
2. Restorasyon, yapının özgün detaylarına uygun olarak yapılmalıdır.